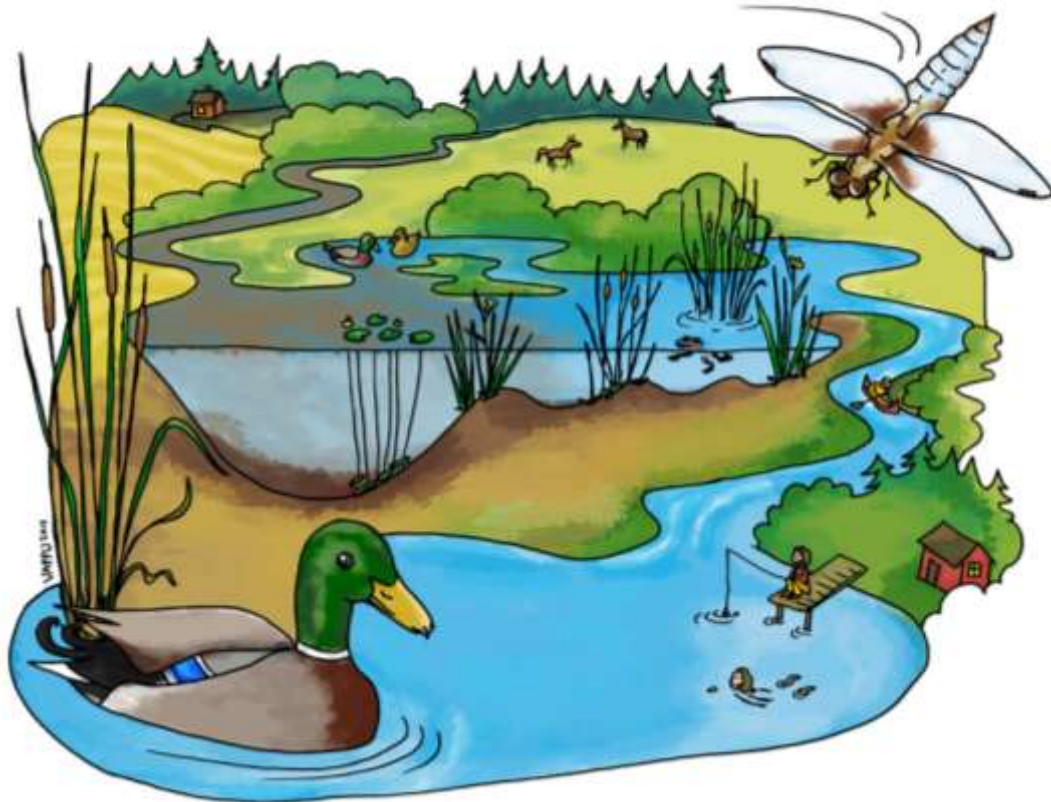

HIIDENVEDEN KUNNOSTUS 2016–2021 -HANKE TOIMINTASUUNNITELMA 2018

Sisällys

1.	JOHDANTO.....	3
2.	TAVOITTEET	3
3.	TOIMENPITEET VUONNA 2018.....	4
I.	PITKÄJÄNTEINEN TOIMINTA JA LISÄRESURSSIEN HANKINTA.....	4
	Yhteistyöhankkeet	4
II.	VESISTÖN VEDEN LAADUN JA VIRKISTYSKÄYTTÖMAHDOLLISUUKSIEN PARANTAMINEN.....	5
	Ravinne- ja kiintoainekuormituksen hallinta.....	5
	Maatalouden ympäristöneuvonta.....	6
	Haja-asutuksen jätevedet.....	6
	Virkistyskäyttömahdollisuudet.....	6
	Hola Lake-hankkeen toimenpiteet	7
III.	SEURANNASTA JA KARTOITUKSESTA TIETOA KUNNOSTUSTYÖHÖN	7
IV.	AKTIIVINEN TIEDOTTAMINEN JA VERKOSTOYHTEISTYÖ	7
V.	AMMATTIMAINEN KOORDINOINTI JA YHTEISTYÖ ALAN ASIANTUNTIJOIDEN KANSSA.....	8
	Hankekoordinaation tehtävät	8
4.	HALLINTO JA TALOUS	8

1. JOHDANTO

Hiidenveden kunnostuksen hankesuunnitelma 2016–2021 hyväksyttiin hankkeen rahoittajista koostuvan ohjausryhmän toimesta vuoden 2015 lopussa. Toimintasuunnitelma 2018 perustuu em. hankesuunnitelmaan. Vuosina 2016–2021 hanketta rahoittavat Vihti, Lohja, Karkkila, Loppi, Helsingin seudun ympäristöpalvelut -kuntayhtymä, Hiidenveden kalastusalue sekä Länsi-Uudenmaan vesi ja ympäristö ry.

2. TAVOITTEET

Hiidenveden kunnostus -hankkeen pitkän tähtäimen tavoite:

Hiidenvesi valuma-alueineen on hyvässä ekologisessa tilassa, ja veden laadun parantumisen myötä vesistö tarjoaa monipuolisia ja laadukkaita virkistytymismahdollisuuksia.

Tavoitetilan saavuttamiseksi on asetettu viisi strategista päämäärää:

- I. **PITKÄJÄNTEINEN TOIMINTA JA LISÄRESURSSIEN HANKINTA**
- II. **VESISTÖN VEDEN LAADUN JA VIRKISTYSKÄYTTÖMAHDOLLISUUKSIEN PARANTAMINEN**
- III. **SEURANNASTA JA KARTOITUKSESTA TIETOA KUNNOSTUSTYÖHÖN**
- IV. **AKTIIVINEN TIEDOTTAMINEN JA VERKOSTOYHTEISTYÖ**
- V. **AMMATTIMAINEN KOORDINOINTI JA YHTEISTYÖ ALAN ASiantuntijoiden kanssa**

3. TOIMENPITEET VUONNA 2018

I. PITKÄJÄNTEINEN TOIMINTA JA LISÄRESURSSIEN HANKINTA

Vesistön hyvän ekologisen tilan saavuttaminen edellyttää pitkäaikaista ja määrätietoista kunnostustyötä. Hiidenveden tilaa ei saada pysyvästi parannettua ilman pitkäjänteistä alueen kuntien tarjoamaa perusrahoitusta. Pysyvä perusrahoitus mahdollistaa aktiivisen ja jatkuvan rahoitushakujen valmistelun ja yhteistyön muiden kansallisten ja kansainvälisten hankkeiden kanssa lisärahoituksen hankkimiseksi alueen vesiensuojelutyöhön.

Käytännön toimet

- Lisärahoituksen hakeminen vesiensuojelutoimenpiteiden toteuttamiseen
- Uusien hankkeiden ja toimenpiteiden valmistelu Hiidenveden tilan ja kunnostustoimien vaikuttavuuden seurannan ja tutkimusten rahoittamiseksi
- Valtion myöntämän maatalouden ympäristötuen ja ei-tuotannollisen investointituen hyödyntämisen edistäminen vesiensuojelutoimenpiteiden rahoittamiseksi

Lisärahoitus

Vuonna 2017 saatiin rahoituspäätös Ykkösakseli ry:n LEADER-ohjelmasta HOLA-lake hankehakemukselle. Hanke on kansainvälinen yhteistyöhanke (1.10.2017- 31.12.2019). Haettu kokonaisrahoitus on 150 000 €, mistä 15 % on Hiidenvesihankkeen omarahoitusta. (7557 €/ vuonna 2018).

Lisäksi hankkeelle haetaan vuoden 2018 kunnostustoimiin 30.11.2017 mennessä lisärahoitusta Uudenmaan ELY-keskukselta.

Yhteistyöhankkeet

Hiidenveden kunnostus -hanke tekee yhteistyötä muiden hankkeiden ja toimijoiden kanssa käytännön toiminnan muodossa. Vuonna 2018 tiivistä yhteistyötä tullaan tekemään muun muassa seuraavien hankkeiden kanssa:

Freshabit LIFE IP: Länsi-Uudenmaan vesi ja ympäristö ry on mukana Metsähallituksen koordinoimassa EU-hankkeessa (kokonaisrahoitusosuus 20 M€, josta LUVY 1,3 M€ (EU-rahoitusosuus 0,8 M€). Freshabit-hankkeessa toteutetaan vesienhoitotoimenpiteitä lajien ja niiden elinalueiden suojelun edistämiseksi. Hankkeen keskeisiä toimenpiteitä ovat siten vedenlaadun parantaminen, elinympäristökunnostukset, kalateiden rakentaminen ja lohikalakantojen palauttaminen. Nämä toimenpiteet mahdollistavat lohikalajien palauttamisen Karjaanjoen latvavesiin, ja näiltä osin tavoitteet ovat yhteneväisiä Hiidenveden kunnostus -hankkeen tavoitteiden kanssa. Hankkeen kesto on 2016–2022.

Länsi-Uudenmaan vesistökuunnostusverkosto: Hankkeen tavoitteena on koota alueelliset vesistötoimijat yhteen ja ylläpitää tehokasta tiedon ja osaamisen vaihtoa vesistökuunnostustoimenpiteiden toteuttamiseksi. Länsi-Uudenmaan vesi ja ympäristö ry koordinoi hanketta. Hankkeessa toteutetaan mm. seminaareja, koulutustilaisuuksia, järvipäiviä ja muuta tiedottamista. Lisäksi hankkeeseen kuuluu viisi pilottikohdetta, joissa suunnitellaan ja toteutetaan erityyppisiä vesistökuunnostustoimenpiteitä. Hanke saa osarahoituksen Maaseudun kehittämisrahastosta, Ykkösakseli- ja Pomoväst Leader -toimintaryhmiltä.

Village Waters: Länsi-Uudenmaan vesi ja ympäristö on mukana EU:n Interreg Baltic Sea Region 2014–2020 -ohjelman rahoittamassa hankkeessa (2016–2019), jossa kehitetään keinoja, joilla pienet kylät tai

haja-asutusalueet pystyisivät käsittelemään jätevedet tehokkaammin. Hankkeen tavoitteena on etsiä ja jakaa kokemuksia parhaista haja-asutusalueiden jätevesiratkaisuista ja näin vähentää jätevesistä aiheutuvia ympäristöhaittoja koko Itämeren alueella. Hankkeessa on Suomen lisäksi mukana kumppaneita Virosta, Latviasta, Liettuasta, Puolasta ja Ruotsista.

II. VESISTÖN VEDEN LAADUN JA VIRKISTYSKÄYTTÖMAHDOLLISUUKSIEN PARANTAMINEN

Hiidenveden veden laatu on oleellisin tekijä järven hyödyntämisen näkökulmasta. Vedenlaatuun ovat sidoksissa niin talousveden käyttökelpoisuus kuin virkistysmahdollisuudet: uiminen, melonta, kalastus ja metsästys ja retkeily.

Hiidenveden vedenlaatuun vaikuttavista tekijöistä yhä merkittävin on järven valuma-alueelta tuleva ns. ulkoinen kuormitus, jonka vähentäminen on hankkeen keskeisin tavoite. Hanke suuntaa merkittävimmät resurssinsa erityisesti maatalousalueelta tulevan ravinne- ja kiintoainekuormituksen vähentämiseen sillä nykytiedon mukaan Hiidenveden valuma-alueen fosforikuormituksesta n. 70 % aiheutuu maanviljelystä. Muiden vesistökuunnostustoimenpiteiden vaikuttavuutta, mahdollisuuksia ja soveltuvuutta Hiidenvedelle seurataan ja arvioidaan aktiivisesti sekä muiden tekemien tutkimusten että omien selvitysten avulla.

Ulkoista kiintoaine- ja ravinnekuormitusta pyritään vähentämään Hiidenveden valuma-alueella seuraavin konkreettisin vesistökuunnostustoimenpitein ja neuvontatyön avulla.

Ravinne- ja kiintoainekuormituksen hallinta

Hiidenveden hoito- ja kunnostussuunnitelmassa 2012 (Anne-Marie Hagman, Ramboll) esitetyn mukaisesti Hiidenveden ulkoista kiintoaine- ja ravinnekuormitusta vähennetään ensisijaisesti rakentamalla kosteikkoja. Kosteikkoja perustetaan hankkeen rahoituksella valuma-alueelle pohjautuen jo tehtyihin kosteikkoyleissuunnitelmiin. Yleissuunnitelmista priorisoidaan kustannustehokkaimmat kohteet toteutukseen. Lisäksi hankkeessa otetaan huomioon yleissuunnitelman ulkopuolisia kosteikko tai muita ulkoisen kiintoainekuormituksen hallintaa edistäviä kohteita (esim. luonnonmukainen peruskuivatus, uomaerosion torjunta), joiden hyvä vesiensuojellisuus vaikuttavuus puoltaa niiden rakentamista.

Sopivien kosteikkokohteiden kartoitus, markkinointi maanomistajille ja niiden rakentamisen koordinointi tehdään hankkeen omana työnä. Kosteikkokohteiden suunnitelmia laaditaan osin omana työnä ja osin ostopalveluna alan kokeneilta asiantuntijoilta. Kosteikkojen rakennustyöt hankitaan ostopalveluna.

Käytännön toimet

- Rakennutetaan 3-5 kosteikkoa resurssien mukaan. Ensisijaisesti toteutettavaksi suunnitellut kohteet ovat Koivurinne ja Pajalahti 2 joiden valmistelu on edennyt jo rakennesuunnitteluun. Muut kohteet varmentuvat valmistelun edistyessä.
- Talousarvion puitteissa edistetään ja/tai toteutetaan muita ravinne ja/tai kiintoainekuormituksen hallintaa edistäviä kohteita ja tarpeen mukaan kunnostetaan aiemmin perustettuja kohteita valuma-alueella.

- Kosteikkojen toteuttamista edistetään myös tukemalla maanomistajia ei-tuotannollisten investointien tai muiden rahoituslähteiden hakuun kosteikon perustamiseksi. Hankkeessa voidaan esimerkiksi laatia kosteikon perustamis- tai kunnostussuunnitelma ja avustaa rahoitushakemusten laatimisessa.

Maatalouden ympäristöneuvonta

Vuonna 2018 maatalouden kiintoaine- ja ravinnekuormituksen syntymistä pyritään vähentämään vahvistamalla maanviljelijöiden osaamista vesistöystävällisistä viljelymenetelmistä. Maatalouden vesiensuojelua edistävät mm. talviaikainen kasvipeitteisyys, kerääjäkasvit, suojavyöhykkeet, kosteikot, ravinnetaseet, maan rakenteen parantaminen ja luonnonmukainen peruskuivatus. Neuvonnalla tähdätään ensisijaisesti ravinnekuormituksen syntymisen ehkäisyyn sekä ravinteiden käytön tehostamiseen, mikä tuo niin vesiensuojeluhuotyjä kuin kustannussäästöjä ja parempaa satoa viljelijälle.

Hanke tarjoaa viljelijöille vesiensuojelua edistävää maatalousneuvontaa esimerkiksi järjestämällä koulutustilaisuuksia tai retkiä vesiensuojelun kannalta esimerkillisesti toteutettuihin kohteisiin. Neuvontaa pyritään järjestämään yhteistyössä muiden maataloustoimijoiden kanssa.

Käytännön toimet

- Toteutetaan kaksi valuma-alueen viljelijöille suunnattua tilaisuutta joko järjestämällä koulutustilaisuuksia tai osallistamalla muiden tahojen Hiidenveden valuma-alueella järjestämiin tilaisuuksiin.

Haja-asutuksen jätevedet

Hoito- ja kunnostussuunnitelmassa esitetyn mukaisesti ulkoista kuormitusta vähennetään haja-asutuksen jätevesien paremmalla käsittelyllä. Vuosien 2014–2017 aikana neuvontaa on toteutettu 280 kiinteistöllä. Kartoitetuista jätevesijärjestelmistä noin kolmasosassa on havaittu olevan puutteita ja vaativan kunnostustoimenpiteitä.

Käytännön toimet

- Haja-asutuksen jätevesineuvontaa jatketaan resurssien salliessa yhteistyössä yhdistyksen koordinoiman LINKKI-hankkeen ja kuntien viranomaisten kanssa.

Virkistyskäyttömahdollisuudet

Hankkeessa edistetään budjetin puitteissa järvien rantojen kunnostusniittoja, haitallisten vieraslajien poistoa ja leviämisen ehkäisyä yhteistyössä paikallisten toimijoiden kanssa. Esimerkiksi edistetään vuonna 2016 aloitettua selvitystä toteuttaa pilottina isosorsimon ruoppausta Hiidenvedellä. Tarkoituksena on selvittää isosorsimon poistomahdollisuuksia ja seurata mahdollisen poiston vaikutuksia isosorsimon kasvuun.

Sinileväkukinnat heikentävät Hiidenveden virkistyskäyttömahdollisuuksia ja vaikuttavat erityisesti uimarantojen käytettävyyteen. Nykyaikaiset fluorometrit mahdollistavat kasviplanktonin ja levän biomassan sekä sinilevä pitoisuuden nopean paikkatietoon sidotun määrittämisen, mikä voidaan saattaa virkistyskäyttäjien tietoon lähes reaaliaikaisesti. Järven virkistyskäytön edistämiseksi ja sinilevätilanteen kehittymisen dokumentoimiseksi selvitetään kenttämittarilla tehtävän sinileväseurannan toteuttamismahdollisuuksia.

Virkistyskäyttöä pyritään edistämään myös aktiivisella viestinnällä Hiidenvedeen liittyvistä ajankohtaisista teemoista ja lisäämällä järven tunnettuutta.

Käytännön toimet

- toteutetaan kartoituksissa valituilla alueilla niittoja ja muuta kasvillisuuden poistoa talousarvion puitteissa
- Edistetään paikkatietoon sidotun seurannan kehittämistä ja julkaisemista
- hyödynnetään kaikkia hankkeen viestintäkanavia virkistysmahdollisuuksista ja luontoarvoista tiedottamiseen

Hola Lake-hankkeen toimenpiteet

HOLA Lake Länsi-Uusimaa on yleishyödyllinen vesienhoidon kehittämis- ja yhteistyöhanke, joka edistää järvien kestävä ja ekologisesti hyvän vesientilan saavuttamista ja kalavesien hoitoa (10/2017-12/2019). Hankkeen toimet muodostavat alueellisen kokonaisuuden, jonka avulla on mahdollista perehtyä järvikunnostukseen kokonaisvaltaisesti valuma-alue mukaan lukien. Länsi-Uudenmaan hankkeessa osallistetaan paikallisia ihmisiä pyydysten valmistamisesta kalaruokien valmistukseen. Pitkällä tähtäimellä ajatuksena on löytää vapaa-ajan kalastajista kirjanpitokalastajia, joiden saalistietojen avulla Hiidenveden kalakannan muutoksia voidaan seurata. Hanke osallistuu myös kalastustietotorekisterin kehittämiseen ja ankeriaskannan nykytilan selvittämiseen

Käytännön toimet

- Suunnitellaan ja toteutetaan pyydyksien valmistustilaisuus
- Käynnistetään kirjanpitokalastuksen suunnittelutyö
- Suunnitellaan ja käynnistetään kotimaisen kalan käytön kurssi
- Valmistellaan ankeriaan alasvaelluksen turvaamiseen tähtääviä toimia
- Käynnistetään Vihdin Enäjärvellä poikastuotantoselvitykset petokalajien kutualuekunnostusten vaikutusten selvittämiseksi

III. SEURANNASTA JA KARTOITUKSESTA TIETOA KUNNOSTUSTYÖHÖN

Kunnostushankkeen tarvitsemien lähtötietojen saamiseksi ja kunnostustoimien vaikutusten seuraamiseksi hankkeelle on laadittu vuodeksi 2018 seurantaohjelma, joka huomioi sekä Hiidenveden kunnostus- ja hoitosuunnitelmassa esitetyt pitkän tähtäimen tavoitetasot ja muut seurantarpeet.

Hankkeessa selvitetään ja edistetään mahdollisuuksia hankerahoituksen saamiseksi seurannan kehittämiseen.

Käytännön toimet

- Seurantaohjelman ja sen mukaan laaditun vuosittaisen seurantasuunnitelman mukaisesti (ks. erillinen liite)

IV. AKTIIVINEN TIEDOTTAMINEN JA VERKOSTOYHTEISTYÖ

Hiidenveden kunnostus -hankkeen viestinnän tavoitteena on lisätä suuren yleisön tietoisuutta vesistö-kunnostuksesta ja sen keinoista, omista vaikutusmahdollisuuksista järven tilaan ja Hiidenvedestä virkistysalueena, sekä kannustaa aktiivisuuteen järven tilan parantamiseksi.

Käytännön toimet

- Tapahtumat (mm. Hiidenvesi-ilta, kosteikkoekskursiot ja maatalous-aiheiset koulutukset)
- Tapaamiset yhteistyö- ja asiantuntijaverkoston kanssa
- Tiedotteet

- Hiidenveden uutisposti
- Sosiaalisen median viestintä (Facebook ja Twitter)
- Hankkeen verkkosivujen kehittäminen
- Osallistuminen sidosryhmien tilaisuuksiin ja vuoropuhelun edistäminen vesien hoidon kehittämiseksi
- Viestinnän yleinen kehittäminen
- Life IP -hankkeen kanssa voidaan yhdistää viestinnän resursseja mm. ympäristökasvatuksen, tapahtumien ja tiedottamisen saralla.

V. AMMATTIMAINEN KOORDINOINTI JA YHTEISTYÖ ALAN ASiantuntijoiden kanssa

Hanketta koordinoidaan Länsi-Uudenmaan vesi ja ympäristö ry:ssä osa-aikaisen hankepäällikön toimesta. Hankkeen toimenpiteet toteutetaan osin omana työnä ja osin ostopalveluna.

Hankekoordinaation tehtävät

- ohjausryhmän työskentelyn koordinointi
- rahoittajien kanssa käytävät keskustelut, neuvottelut ja rahoitushaut
- yhteistyö- ja asiantuntijaverkostojen kanssa tehtävä yhteistyö ja toiminnan kehittäminen
- hankkeen raportoinnit
- ostopalveluiden kilpailuttaminen ja hankinnat
- tilattujen töiden valvonta
- toiminta yhteistyöhankkeiden kanssa
- hankkeen talousseuranta

Vuonna 2018 yhdistyksen työntekijät vastaavat em. lisäksi mm. kosteikkojen suunnittelusta ja markkinoinnista, kunnostuksen seurannan suunnittelusta, viestinnästä, ympäristöneuvonnan koordinoinnista, haja-asutuksen jätevesien kiinteistökohtaisen neuvonnan suunnittelusta ja koordinoinnista sekä muiden ostopalveluna toteutettavien toimien koordinoinnista. Nämä kaikki sisältyvät hankkeen palkkakuluihin.

4. HALLINTO JA TALOUS

Hankkeessa työskentelee osa-aikaisesti hankepäällikkö sekä jonkin verran yhdistyksen muita asiantuntijoita tarpeen mukaan. Ostopalveluina hankitaan tarvittavaa asiantuntijatyötä, joita ovat mm. maatalouden vesiensuojelun edistämiseen, kosteikkojen suunnitteluun ja toteutukseen sekä seurantoihin liittyvät asiantuntijapalvelut.

Vuonna 2018 hankkeen talousarvio sisältää sopimuskumppaneiden osoittaman perusrahoituksen lisäksi ELY-keskuksen avustuksen vuoden 2017 toimenpiteistä (myönteinen avustuspäätös 5.6.2017). Lisäksi vuodelta 2017 käyttämättä jääneet varat ohjataan hankkeen käyttöön vuodelle 2018 (arvioitu 40 000€). Talousarviossa on lisäksi huomioitu Ykkösakseli ry:n LEADER-ohjelman hankeavustus HOLA-lake hankkeelle. Hankkeen tulo- ja menoarvio on eritelty kululajeineen taulukossa 1.

Taulukko 1. Hiidenveden kunnostus -hankkeen vuoden 2018 tulo- ja menoarvio (13.11.2017).

BUDJETTI 2018 (13.11.2017)	BUDJETTI 2018		
Hiidenveden kunnostus -hanke 2018	HIIDENVESIHANKE	HOLA LAKE	YHTEENSÄ
HANKERAHOITUSTUOTOT	217 200.00 €		217 200.00 €
3031 Hankerahoitus kunnat	157 700.00 €		157 700.00 €
3032 Hankerahoitus muut	16 000.00 €		16 000.00 €
3033 Hankeavustukset	15 000.00 €	56 229.09 €	71 229.09 €
3034 Hankkeiden omarahoitus Luvy	3 500.00 €		3 500.00 €
8036 Hankerahoitus siirtyvä	40 000.00 €		40 000.00 €
LIIKETOIMINNAN KULUT	- 224 642.56 €	- 63 786.53 €	- 288 429.09 €
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	- 10 000.00 €	- 200.00 €	- 10 200.00 €
Ulkopuoliset palvelut	- 102 511.09 €	- 6 000.00 €	- 108 511.09 €
Henkilöstökulut	- 62 040.53 €	- 39 265.82 €	- 101 306.34 €
Sos.palkat/Henkilösivukulut	- 11 040.94 €	- 6 976.85 €	- 18 017.79 €
Vapaaehtoiset sosiaalikulut	- 1 700.00 €		- 1 700.00 €
Toimitilakulut	- €		- €
Ajoneuvokulut	- €		- €
ATK-kulut	- 6 250.00 €		- 6 250.00 €
Kone- ja kalustokulut	- €		- €
Matkakulut	- 4 700.00 €	- 7 440.00 €	- 12 140.00 €
Edustuskulut	- 150.00 €		- 150.00 €
Myyntin ja markkinoinnin kulut	- 1 500.00 €		- 1 500.00 €
Hallintopalvelut	- 700.00 €		- 700.00 €
Hallintokulut	- 24 050.00 €	- 3 903.87 €	- 27 953.87 €
Muut liiketoiminnan muut kulut	- €		- €
TILIKAUDEN TULOS	7 557.44 €	- 7 557.44 €	0.00 €
TILIKAUDEN YLIJÄÄMÄ (ALIJÄÄMÄ)	7 557.44 €	- 7 557.44 €	0.00 €